

Мрежови документ
относно хуманното отношение към
домашните птици
по време на транспортиране за клане

Въведение

В Доклада на Комисията до Европейския парламент и Съвета от 10 ноември 2011 г. за въздействието на Регламент (ЕО) № 1/2005 на Съвета относно защитата на животните по време на транспортиране (COM (2011) 700 окончателен) беше направено заключението, че прилагането на споменатия регламент остава основна трудност отчасти поради разлики в тълкуването на изискванията и поради липсата на проверки от страна на държавите членки. В доклада беше посочено също така, че, наред с други действия, Комисията ще разгледа възможностите за активизиране на сътрудничеството и връзките с компетентните органи на държавите членки чрез събиране и анализиране на информация за трудностите и обмен на опит относно възможни решения във връзка с прилагането на регламента. Докладът е публикуван на уебсайта на ГД „Здравеопазване и безопасност на храните“ на адрес:

http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/transport/docs/10112011_report_en.pdf

Националните органи за контакт (НОК) на държавите членки, отговарящи за прилагането на Регламент (ЕО) № 1/2005 относно хуманното отношение към животните по време на транспортиране, и службите на Комисията се договориха да обсъдят редица въпроси, за да се намери общ подход за целия Европейски съюз. След срещи на органите за контакт беше отбелязано, че макар да има значителни проблеми с хуманното отношение към домашните птици по време на транспортиране, в много държави членки всъщност не се извършват никакви проверки на тази стопанска дейност или се извършват съвсем ограничени целенасочени проверки. От страна на държавите членки беше изразено желание за определяне и споделяне на най-добри практики, тъй като бяха констатирани високи нива на потенциално страдание и несъответствия с европейското законодателство.

Поради това настоящият консенсусен документ беше изготвен от експерти от държавите членки с цел подобряване на поддръжката, мониторинга, записването и прилагането на стандартите за хуманно отношение към животните по време на търговски превози на домашни птици. Основно съображение, разбира се, е съответствието с Регламент (ЕО) № 1/2005 и останалото приложимо законодателство.

Информацията в настоящия документ ще послужи на компетентните органи, техните агенти, стопанските субекти и други организации за разпознаване на естеството и причините, свързани с основните рискове за хуманното отношение към животните на етапа непосредствено преди клането в рамките на производството на домашни птици (с особен акцент върху бройлерите). Освен това предоставената информация може да послужи като указание за компетентните органи и други агенции при установяването и събирането на научни доказателства, които да подпомагат всяка дейност по правоприлагане.

Следва да се подчертае обаче, че съвкупността от научни доказателства в подкрепа на „най-добрите практики“ трябва преди всичко да послужи за основа на по-добро обучение, образование и професионално развитие на всички лица, които участват в системите за производство, транспортиране и клане. За прилагането на най-добрите практики са необходими осведоменост и ангажираност от компетентните органи на всички нива, така че онези, които имат нужда от специално обучение за прилагането на най-добрите практики, да бъдат цялостно подкрепени.

Основният способ за намаляване на риска следва да бъде неговото установяване и оценяване въз основа на тази информация. Очаква се подобрените практики чрез ранна и ефективна интервенция с акцент върху доказаната връзка между по-хуманното отношение към домашните птици на този последен етап от производствената верига и увеличената производителност да доведат до повишаване на ефективността и рентабилността на производството.

Важно е да бъдат предприети действия за свеждане до минимум на потенциалното страдание на птиците, които се транспортират за клане. На нивото на държавите членки този аспект трябва да включва също така разработването на стратегия за постепенно понижаване на равнището на интервенция, на което броят или процентът на мъртвите птици при пристигането в кланицата, се счита за допустим.

Прилагането на стратегиите за намаляване на риска посредством повишена осведоменост и засилено правоприлагане би трябвало да доведат до благоприятни резултати за всички — по-хуманно отношение към птиците, по-голяма финансова възвръщаемост за стопанските субекти и по-целенасочени официални проверки.

Съдържание

Въведение.....	2
Цели.....	4
Планиране, основано на оценката на риска, на официалните проверки за хуманно отношение към животните по време на транспортиране на домашни птици.....	5
Контекст	5
Отговорности	5
Извършване на базисна оценка за намаляване на рисковете за домашните птици при транспортиране за клане — установяване на рисковите фактори	5
Извършване на практически проверки на хуманното отношение към домашните птици по време на транспортиране	6
Кои пратки да се избират за по-нататъшно разследване	7
Оценка на птиците, намерени мъртви при пристигането	8
Къде да се гледа в превозното средство	9
Извършване на проверката	9
Записване на резултатите от проверката на физическото състояние	9
Оборудване, необходимо за извършване на проверката	9
Записване на резултатите от документни проверки	10
Извършване на следкланични проверки на наранявания, свързани с транспортирането на домашни птици	10
Контекст	10
Обща информация	11
Разлики между увреждане при обработка и нараняване	12
Кога да се извършват проверки на кланичната линия	13
Как да се извършват проверки на кланичната линия	13
Изчисляване на процента наранявания, открити на кланичната линия	14
Определяне на момента и мястото на настъпване на нараняването	14
Литература	14
Приложение 1 Приоритети, определени според риска	15
Приложение 2 Матрица, формулирана според риска.....	15
Приложение 3 Алгоритъм за определяне на пратки за по-нататъшно разследване	15

Приложение 4	Записване на резултатите от проверки, извършени на самите превозни средства и в местата за настаняване	15
Приложение 4А	Помощен текст за доклади относно правоприлагането.....	15
Приложение 5	Записване на наранявания вследствие на улавянето	15
Приложение 6	Следкланични прегледи за натъртвания	15
Приложение 7	Приложими правни основания за хуманно отношение към домашните птици по време на транспортиране	15
Приложение 8	Ръководство за вземане на проби за установяване на термичен стрес	15
Приложение 9	Вентилация в транспортното средство за превозване на домашни птици за клане	15
Приложение 10	Правни отговорности по време на транспортирането на домашни птици до момента на клането	15

Цели

С настоящия документ се цели:

- подпомагане на усъвършенстването на поддръжката, мониторинга, отчитането и прилагането на стандарти за хуманно отношение към животните по време на търговски превози на домашни птици, като основният акцент е съответствието с Регламент (ЕО) № 1/2005 и друго съответно законодателство, посредством:
- установяване на рисковите фактори с цел определяне на приоритети при планирането на проверките,
- предоставяне на пример(и) за методики и най-добри практики за организиране на проверките,
- насочване и подпомагане на компетентните органи при определянето на приоритети, организирането и осъществяването на по-ефективни проверки за хуманното отношение към домашните птици по време на транспортиране чрез намаляване на риска от вероятни наранявания или ненужно страдание, подобряване на условията на транспортиране за всички домашни птици, превозвани за клане, и намаляване на броя на птиците, отчетени като „мъртви при пристигането“ в кланицата,
- оказване на съдействие на компетентните органи и други субекти, попадащи в обхвата на Регламент (ЕО) № 1/2005, с оглед постигане на общ подход към прилагането на някои от неговите разпоредби,
- разпространение на съществуващите знания и използването им като средство за обучение с цел повишаване на стандартите за хуманно отношение към животните и подобряване на икономическата ефективност от дейността.

Към настоящия документ са изготвени приложения, в които е представена допълнителна обща информация и са дадени примери на контролни списъци и формуляри, които могат да бъдат използвани за планиране и извършване на официални проверки.

Основано на оценката на риска планиране на официалните проверки за хуманно отношение към животните по време на транспортирането на домашни птици

Контекст

Домашните птици пристигат за клане в кланицата, след като са били изложени на широк кръг от потенциални стресови фактори по време на пътуването. Стресовите фактори от своя страна могат да породят различни физиологични и патофизиологични последици, вариращи от леко неудобство или умора до тежко изтощение и страдание, очевидни наранявания и смърт, като всички те водят до понижаване на качеството на месото и до икономически загуби.

Отговорности

Отговорността за веригата на транспортиране на домашни птици може да е сложна по своя характер. Като се започне от улавянето на птиците и се стигне до тяхното клане, е възможно да участва само един субект или много различни отделни страни (вж. приложение 7), например организатор на пътуването, притежател на птиците, лица, които улавят птиците, водач, превозвач и стопански субект, управляващ кланицата.

Независимо от това по какъв начин са разпределени отговорностите по транспортната верига, определените участници трябва да спазват законовите изисквания и да предприемат всички необходими действия, за да гарантират транспортирането на домашните птици при задоволителни условия и спазването на изискванията за хуманно отношение към тях до момента на клането.

Обикновено стопанският субект, управляващ кланицата, носи основната отговорност като организатор на транспорта и служи за основен орган за контакт за всички други партньори, участващи в транспортирането на птици за клане.

Отговорност на официалния ветеринарен лекар е да извършва инспекции и одит на проверките на стопанския субект и, ако е необходимо, да предприема действия (било то лично или със съдействието на други органи) с цел да наложи спазването на условията за хуманно отношение към птиците при тяхното транспортиране и клане.

Макар да се разбира, че отговорността за извършването на официални проверки при транспортирането на домашни птици може да бъде поделена между редица органи с много различни системи в държавите членки и че националното законодателство може да се различава що се отнася до организирането и налагането на санкции, в приложение 10 е представено общо описание на различните отговорности за хуманно отношение към животни по време на транспортирането на домашни птици, които са предвидени в европейското законодателство. Компетентните органи и стопанските субекти може да използват това описание, за да определят отговорностите за различните етапи.

Извършване на базисна оценка за намаляване на рисковете за домашните птици при транспортиране за клане — установяване на рисковите фактори

Полезна отправна точка за подобряване на условията, при които домашните птици, отглеждани с търговска цел, се транспортират за клане, е да бъдат установени и оценени потенциалните рискове, свързани с тази дейност, и предприемането на последващи действия за справяне със съответните рискове.

За тази цел са изготвени: лист на приоритетите според риска и матрица на рисковете, които са приложени съответно в приложения 1 и 2. В листа на приоритетите според риска е дадена категоризация на риска за различните дейности, свързани с транспортирането на домашни птици за клане, като е направена връзка с матрицата на рисковете. В матрицата на рисковете са дадени

допълнителни сведения относно отговорностите, потенциалните неблагоприятни последици и къде може да се намери съответната информация относно потенциалните рискове.

Приложения 1 и 2 може да се използват от компетентния орган на централно или регионално ниво за извършването на базисна оценка на потенциалните рискове, свързани с транспортирането на домашни птици за клане. Тогава резултатите от оценката може да се подават към система за кумулативно оценяване във връзка с планирането и организирането на официални проверки. След това може да се предприемат действия за намаляване на най-големите известни рискове в определени кланици.

Приложения 1 и 2 може да се използват също така от стопанските субекти за оценка на рисковете, които се отнасят до отделни кланици и операции при транспортиране, с оглед на подобряване на състоянието на птиците, които пристигат за клане, например преглед на използването на прогнозни метеорологични данни и данни в реално време; видовете превозни средства, които обикновено се използват, политиките за използване на платнища, политиките за определяне на гъстотата на животните, както и оценка на показателите/ефективността на екипа за улавяне на птиците спрямо резултатите във връзка с хуманното отношение към животните и производствената статистика и т.н.

При всички случаи се препоръчва компетентните органи да ангажират стопанските субекти на ранен етап от всяка стратегия, за да се отстранят проблемите, свързани с хуманното отношение към животните. На нивото на кланицата служителят, отговарящ за хуманното отношение към животните, може да е особено ценен с помощта си за събиране на данни за оценяване на хуманното отношение към животните.

Важно е стопанските субекти да установят рисковете, свързани с транспортирането на домашни птици. Тези рискове трябва да бъдат включени в техните стандартни оперативни процедури за цялата транспортна верига. Трябва да бъдат предвидени както отговорности, обучение, планиране и планиране за извънредни ситуации, така и корективни мерки в случай на неуспешно изпълнение или непредвидени събития. Стопанските субекти трябва да предприемат корективни мерки, когато рисковете могат да бъдат ограничени или намалени, и да разработят планове за действие при извънредни ситуации, ако нямат такива. Компетентният орган трябва да взема предвид надеждността на извършваните от самите стопански субекти проверки във връзка с транспортирането на домашни птици до кланицата.

В приложение 7 е дадено правното основание за предприемане на действия за свеждане до минимум на всеки от установените рискове, посочени в приложения 1 и 2. В приложение 7 са представени изискванията според Регламент (ЕО) № 1/2005 и някои други извадки от съответно законодателство на ЕС, свързано с транспортирането на домашни птици. Към всеки от рисковете в приложение 2 има правни препратки, съответстващи на номерацията на правните основания в приложение 7.

Извършване на практически проверки на хуманното отношение към домашните птици по време на транспортиране

Ако е направена базисна оценка на рисковите фактори, които се свързват с всяка кланица, би могло да се предвиди прилагането на система за оценяване на кумулативните рискове, описани в приложения 1 и 2. Тогава може да се предприемат действия за намаляване на известните рискове.

Във всяка кланица обаче периодично се наблюдават обстоятелства, водещи до по-голям риск за хуманното отношение към домашните птици, и длъжностните лица трябва да са наясно с тях, за да могат да се намесват с цел да се гарантира хуманното отношение към транспортираните домашни птици и фактът, че самоличността на всички участници е установена, в случай че са необходими действия по правоприлагане. При извършването на практически целенасочени проверки може да се използва следната последователност (тези стъпки са обяснени по-долу):

- кога дадена пратка да се набележи като цел: въз основа на основните рискове според приложение 3,

- къде да се гледа в превозното средство: най-подходящите места за проверки и вземане на проби от птиците, като се използват приложения 8 и 9, за бързо установяване къде доброто състояние на птиците е изложено на риск,
- проверки на физическото състояние, извършвани на превозните средства и в местата за настаняване, и записване на резултатите от тях, както и извършване на съответните документни проверки, като се използват приложения 4 и 4А,
- извършване на следкланичен преглед за оценка на натъртвания и фрактури, като се използват приложения 5 и 6.

Кои пратки да се избират за по-нататъшно разследване

Основен фактор при определянето на пратки за по-нататъшно разследване е ранното установяване на риска въз основа на леснодостъпни сведения и данни. За случаите, когато евентуално може да са необходими по-стриктни действия по правоприлагане, трябва да се направят така също подходящи приготовления за събиране и валидиране на доказателства.

В приложение 3 е даден алгоритъм на решенията, който позволява на компетентния орган или неговите агенти да изпълняват ефективно тези процеси. В тази структура са включени основни изисквания за събиране на данни и доказателства, въз основа на които рисковете да бъдат количествено определени и всяко предполагаемо нарушение по подходящ начин да бъде охарактеризирано, описано, количествено определено и записано, когато това е възможно.

В приложения 1—3 са посочени пет основни „задействащи“ фактора, каквито са един или повече от следните:

- очаквани (метеорологични прогнози) или реални извънредни метеорологични условия (много горещо, много студено, наводнения, сняг, бури и т.н.)¹,
- известни пътувания с дълга продължителност,
- неочаквано висока смъртност или голям брой птици, отчетени като „мъртви при пристигането“, от предишни подобни пътувания или в предходни дни (обикновено във връзка с неблагоприятни метеорологични условия),
- някои видове домашни птици или уязвими товари, например непродуктивни кокошки носачки, стопанства с висока смъртност или лош здравен статус,
- превозвачи с предишни нарушения или превозни средства, които се поддържат зле или не са подходящо проектирани.

С помощта на тези основни „задействащи“ фактори ресурсите за извършване на инспекции могат да бъдат насочени към случаите, в които има по-голяма вероятност да бъдат открити повече мъртви птици при пристигането или страдание на птици в превозното средство или мястото за настаняване. **Трябва да се подчертае, че не се предполага тази процедура да се прилага за рутинна предкланична инспекция, въпреки че може да бъде приспособена за тази цел.**

В приложение 1 са посочени допълнителни рискове, които може да бъдат отчетени преди да се вземе решение за инспектиране на птиците в превозното средство и след разтоварване да се премине към преглед на физическото състояние на проба от птиците, а в приложение 2 са дадени повече подробности.

¹ Препоръчва се да се проверява първото превозно средство от дадена пратка. При нужда, може да се проверят и повече, за предпочитане непосредствено след пристигане.

Оценка на птиците, намерени мъртви при пристигането

В много случаи може да се приеме, че голямото нарастване на процента птици, намерени мъртви при пристигането, сочи неизпълнение на изискванията за хуманно отношение към животните и причинен стрес не само на птиците, които впоследствие са намерени мъртви, но и най-малко на някои от оцелелите.

В по-голямата част от производствените системи не е възможно да се определи процентът на птиците, отчетени като „мъртви при пристигането“, за даден товар скоро след приключване на разтоварването. Това може да породи проблеми за длъжностните лица и стопанските субекти, тъй като данните обикновено са на разположение едва след като приключи разтоварването и обработването и стопанският субект изготви записите. Все пак като сигнал, че броят на мъртвите птици при пристигането е повишен, може да послужи фактът, че при проверката за хуманно отношение към животните при пристигането или след клане на малка част от пратката се установят проблеми с броя на мъртвите птици при пристигане.

В повечето случаи информацията за броя на мъртвите птици при пристигането представлява данни за минал период, които може да се използват за общия анализ на рисковете, представен в предходния раздел и по-подробно обяснен тук.

Животните, отчетени като „мъртви при пристигането“ от предишни товари със същия произход в рамките на същия ден, може да представляват „задействащ“ фактор или по принцип по-големият брой мъртви птици при пристигането с всякакъв произход в предишни пратки в рамките на същия ден може да е сигнал за проблеми. Дори високият брой мъртви птици при пристигането от предходния ден (независимо от произхода), ако метеорологичните условия са същите, би трябвало да породи загрижеността на стопанския субект и да помогне за определяне на наскоро пристигнала или наскоро пристигаща пратка за инспекция/разследване.

Поради това данните за броя на животните, отчетени като мъртви при пристигането, трябва да се използват внимателно като „задействащ“ фактор. Когато е отчетен по-голям брой мъртви птици при пристигането (особено ако отчетането е на товар), случаят трябва да се разследва чрез проверка на следващите товари в рамките на същия ден или със същия произход. Може да е необходимо също така да бъдат предприети специални мерки за извършване на разследване в местата, където обикновено достъпът до живите птици е ограничен, например конвейер и системи за зашеметяване с газ.

Налага се да се работи в тясно сътрудничество със стопанския субект, за да се установи точно броят на птиците, отчетени като „мъртви при пристигането“. Това може да се направи в рамките на проверката (приложение 4) на избраната пратка. Следва да се има предвид, че ще е необходимо съдействие от страна на служителя, отговарящ за хуманното отношение към животните, за получаване на данните за броя на птиците, отчетени като „мъртви при пристигането“, и за даване на обратна връзка по тези данни, както и съдействие от персонала на мястото за настаняване (например оператор на вилков товарач), за да се следят стелажите с кафези и да се преброят мъртвите птици с цел на компетентния орган да се предоставят точни данни за броя на мъртвите птици при пристигането за дадената пратка. Ще трябва да се направи също така разбивка на този брой по местоположение в превозното средство — предна част, среда и задна част, а също така на горни и долни модули (т.е. б зони), или дори да се обособят стелажите с кафези от различни превозни средства.

Тъй като основният източник на такива проблеми е термичната микросреда, на която са изложени птиците в превозното средство, този въпрос трябва да се разглежда с особено внимание, когато се извършват целенасочени проверки. Стресът, свързан с топлина или студ, може обаче да се посочи като източник на проблема едва след пълно разследване, например за 90 от 100 птици, намерени мъртви при пристигането, е установено, че са пътували в зони на превозното(ите) средство(а), където топлинният стрес е по-силно изразен. Ако никоя от 100-те птици, намерени мъртви при пристигането, не се е намирала в тези зони, тогава проблемът по-вероятно е друг (здравен статус или вид на птиците и т.н.).

Къде да се гледа в превозното средство

Вж. приложения 8 и 9. Като цяло за повечето конструкции превозни средства най-топлата зона се намира най-отпред и най-отгоре. По-хладните зони са в задната част на превозното средство. В приложение 8 е поместено ръководство за вземане на проби за установяване на термичен стрес в превозни средства за домашни птици. В него са илюстрирани най-подходящите места за вземане на проби от превозните средства за домашни птици, когато метеорологични и други показатели сочат, че има по-голяма вероятност от възникването на проблем. В приложение 9 е дадена допълнителна информация за видовете превозни средства и вентилационните потоци в тях.

Извършване на проверката

Веднага след вземане на решение за подробно инспектиране на дадено превозно средство, официалният ветеринарен лекар, най-добре придружаван от служител (който извършва проверката за хуманно отношение към животните при пристигането, както е посочено в Регламент (ЕО) № 1099/2009), трябва да прегледа птиците в превозното средство възможно най-скоро след пристигането (дори когато не може да бъдат извадени от контейнерите). По тази причина може да е необходимо официалният ветеринарен лекар да упражнява надзор и да предприема тези дейности, докато второ лице довършва прегледа на останалата част от товара.

Трябва да се инспектира превозното средство по периферията — в зоните, указани в приложение 8. Трябва да бъде възможно — въз основа на кратък преглед на периферните модули — да се преценят условията за домашните птици в тези външни кафези. Следва да се има предвид, че тези птици вероятно са били подложени на по-силен въздушен поток, отколкото намиращите се по-навътре в превозното средство и следователно те може да са в по-добро състояние, отколкото онези във вътрешността на товара. Ако птиците от периферните модули се окажат в лошо състояние, тогава може да се вземе решение за извършването на по-подробен преглед на подбраните птици².

Ако птиците са в задоволително състояние, този факт следва да бъде записан, а инспекцията — прекратена.

Записване на резултатите от проверката на физическото състояние

В приложение 4 е представен формуляр за записване на резултатите от по-подробния преглед на птиците, които са били разтоварени от превозното средство. В него се записват резултатите от прегледа на физическото състояние на избрани птици, като се изисква описание на тяхното клинично състояние, евентуални наранявания и мястото им в превозното средство, както и информация за условията в превозното средство, за мястото за настаняване, условията в кафезите и т.н. към момента на извършването на прегледа. Изброени са също така документите, които следва да бъдат прегледани и записани, ако е необходимо, след прегледа на физическото състояние. Вж. по-долу раздел: Записване на резултатите от документни проверки.

Оборудване, необходимо за извършване на проверката

Преди да извършат подробен преглед на живите птици и трупове, официалните ветеринарни лекари трябва да подготвят комплект за вземане на доказателства, съдържащ в най-добрия случай следното:

- фенерче, стълба, диктофон, цифров/а фотоапарат/видеокамера за снимане на птиците, транспортните контейнери, платнищата на превозните средства и местоположението на превозното средство в двора или мястото за настаняване,
- оборудване за записване на температурата и влажността на околната среда, ректален термометър. За посоченото и за всяко друго измервателно оборудване могат да бъдат предоставени сертификати за калибриране при закупуването, а вътрешно калибриране да се извършва при нужда или външно калибриране според изискванията на всяка държава членка,

² Вземането на кръвни проби може да е от голяма полза, ако: параметрите на физическото състояние сочат евентуална необходимост от образуването на съдебно дело; официалните ветеринарни лекари са компетентни да извършват това; както и ако това не застрашава останалата част на товара. Може да бъде измерена така също телесната температура.

- бележник за скициране на местоположението на птиците в превозното средство и на превозното средство в двора,
- официален преносим компютър, протоколи за предаване на трупове, лабораторни споразумения и опаковъчни материали,
- оборудване за вземане на кръвни проби (ако официалният ветеринарен лекар е компетентен да взема проби и разполага с оборудване за обработване на пробите на място).

Записване на резултатите от документни проверки

С цел да се засили ефектът от прегледите на физическото състояние е от решаващо значение да се направи задълбочен преглед на документната информация като записи от пътуването, записи за метеорологичните условия и съответните данни на стопанския субект. Приложение 4 може да се използва за записването на резултатите от такива документни проверки.

Следва да се запише общият брой на птиците от пътуването, отчетени като „мъртви при пристигането“, бракуваните кланични трупове и тези с по-ниско качество. По възможност следва да се вземат кланични трупове на „мъртви при пристигането“ или бракувани птици, които да бъдат снимани и подложени на следкланичен преглед.

Трябва да бъдат получени данни за пътуването, а именно маршрут, продължителност, час на заминаване и пристигане, задължителни почивки на водача, събития или инциденти, които биха могли да окажат въздействие върху птиците (например аварии, злополуки или закъснения). Официалният ветеринарен лекар или друго длъжностно лице може да „изиска“ тахографа на превозното средство. Ако „не е на разположение“, това устройство може да се изиска чрез съответните органи или съда, ако в последствие бъде заведено съдебно дело. Трябва да се направи задълбочена оценка на външната среда по време на цялото пътуване в сътрудничество със съответната държавна метеорологична служба или станция (по възможност местна).

Непосредствено след завършването им всички обяснителни бележки трябва да бъдат подписани, с поставени час и дата от лицето, което прави наблюденията. Желателно е това да бъде потвърдено от трето лице (например колега/асистент на официалния ветеринарен лекар) и от представител на дружеството. За случаите, когато може да са необходими по-строги мерки за правоприлагане, не трябва да има никакво съмнение относно истинността на обяснителните бележки и записите. Предполага се, че лицата, които отговарят за изпълнението на тези задачи и техните ръководители, трябва да спазват съществуващите процедури за правоприлагане (включително представянето на писмен доклад) и предварително да направят юридическа консултация, за да установят точните правни изисквания за съставянето и воденето на такива записи.

Извършване на следкланични проверки на наранявания, свързани с транспортирането на домашни птици

Контекст

Друга област на нарастващ интерес от страна на НПО, политиците и медиите към транспортирането на домашни птици е процентът на животните, които пристигат в кланиците с наранявания, получени при улавянето или по време на транспортирането, които биха могли да причинят различни страдания — от незначителни натъртвания до сериозни фрактури. Понижаването на качеството на кланичните трупове вследствие на натъртвания и фрактури представлява също така съществен финансов интерес за стопанския субект.

Резултатите от първоначалните оценки, направени от компетентните органи на две държави членки с цел разследване на настоящите практики за улавяне и натоварване на домашни птици, са показали, че като се изключат уврежданията вследствие на кланичната обработка, данните за нараняванията,

получени по време на транспортирането и улавянето, са по-високи³ от очакваните. При тези обстоятелства лицата, дали своя принос за съставянето на настоящия документ, считат за важно въз основа на този опит да се изработи стратегия за свеждането до минимум на потенциалните наранявания и страдание на птиците, за повишаването на осведомеността по този въпрос, за ангажиране на стопанските субекти и обсъждане на резултатите с тях, както и за определяне на базови стойности за подобряване на ситуацията.

Опитът при оценяването на наранявания на възглавничката и ставата на крака показва, че честотата на тези състояния може да бъде намалена, когато: бъде въведена система за предоставяне на точна обратна връзка на собственика, когато наличието на наранявания поражда икономически загуби или липсата на такива води до плащането на премии или други видове стимули, както и когато е налице ефективна намеса чрез проверки от длъжностно лице и/или стопански субект, предизвикващи промяна. Затова подобен подход може да се използва при наранявания, свързани с улавянето или транспортирането.

По тази причина в редица държави членки са създадени и изпитани интервенционни стратегии за предприемане на действия по правоприлагане, когато процентът на наблюдаваните наранявания при следкланичните прегледи е над установено ниво.

Две от срещаните трудности по време на тези проекти бяха следните:

- липсва практически метод за проверка и записване на нараняванията вследствие на улавянето, както и
- трудно е да се определи на кой етап от транспортирането се получават нараняванията и следователно да се разграничат нараняванията при улавяне, нараняванията по време на транспортиране и производствените увреждания.

В отговор на тези предизвикателства в една държава членка беше разработена методика за установяване на стандартни критерии за оценка и записване на наранявания при улавянето по време на целенасочени кампании на компетентните органи. Това включва стандартизиран подход, по който официалните ветеринарни лекари да извършват визуално преброяване на нараняванията на кланичната линия за 5—10 минути дневно по време на определени кампании, като използват опростен контролен списък, и да вземат проба от една партида на ден. Равнището на интервенция за целите на правоприлагането по отношение на нараняванията в тази конкретна система е над 2 % за големи натъртвания (повече от 3 cm) по крилата, краката или гърдите, но няма стандартно равнище на интервенция, което да е определено на ниво ЕС.

Тази методика беше адаптирана и представена като пример в настоящия документ. Компетентните органи и стопанските субекти се насърчават да обсъдят дали би могла да се използва като един от набора инструменти, описани по-горе, за събирането на базова информация и за намаляването на броя на птиците, които са били наранени или са намерени мъртви при пристигането, като по този начин ще се подобри ефектът от хуманното отношение към животните и ще се повиши рентабилността на предприятието.

В първия раздел по-долу е направено общо представяне на разработения метод за преброяване на нараняванията вследствие на улавянето. В приложение 5 е даден формуляр за записване на резултатите от целенасочените проверки на кланичната линия. В приложение 6 са представени придружени със снимки примери на разликите между различните видове наранявания и увреждания, които може да настъпят.

³ Но в съответствие с Бюлетина на ЕОБХ от 2011 г.

Обща информация

Различните научни становища съвпадат, що се отнася до оценяването на натъртванията въз основа на цвета им. Големината и цветът на натъртванията дават представа за това кога са получени. По този начин може да се направи разграничение между скорошни натъртвания и много по-стари такива, които са причинени по време на операции по улавяне. Натъртвания с размер от един сантиметър или по-малко, които са ярко червени на цвят, са на не повече от две минути (Bremmer и Johnston, 1996 г.). Това означава, че такива кръвоизливи по-вероятно са причинени в процеса на клането и след като животното вече е било в безсъзнание или мъртво, когато кръвоизливите са много малки.

В доклада на ЕОБХ от 2011 г. относно транспортирането⁴ улавянето и манипулирането са посочени като най-честите причини за травми по време на транспортирането на домашни птици и на тази база се изразява позицията, че това е причината за по-голямата част от нараняванията, а не от самото пътуване в превозното средство. В тази методика пътуването се разглежда като възможно влошаване на първоначалната травма, като това може да се разследва чрез разпитване на водача, за да се получи информация дали има обстоятелства, които биха могли да изострят състоянието на птиците, например рязко спиране, задръствания на движението, изключително лоши пътища, както и състоянието на контейнерите.

Според научната литература за кръвоизливите може да се съди по техния цвят. Позеленяването на натъртванията започва 12—14 часа след нараняването. По този начин може да се различат по-отдавнашните случаи на кървене, настъпили в стопанството при улавянето или евентуално по време на транспортирането, ако общото време за транспортиране е повече от 12 часа (което по-често може да се случи при транспортиране на непродуктивни кокошки).

Таблица 1: Цвят на натъртванията в зависимост от изтеклото време от извършване на нараняването (Bremmer и Johnston, 1996 г.)

Приблизителен период от време след кървенето	Цвят на натъртването
2 мин.	Червен
12 ч.	Тъмночервен — морав
24 ч.	Светлозелен — морав
36 ч.	Жълтозелен — морав
48 ч.	Жълтозелен
72 ч.	Жълтооранжев
96 ч.	Светложълт
120 ч.	Нормален

Разлики между увреждане при обработка и нараняване

Увреждане, причинено при обработката, настъпва по време на зашеметяването, когато животните са или би трябвало да бъдат в безсъзнание, или след смъртта им. Такова увреждане се счита за причинено при обработката и не се разглежда като проблем с хуманното отношение към животните. Такива увреждания се наблюдават на кланичната линия. Увреждането, причинено при обработката, води до много малки натъртванията (< 1 cm), които са светлочервени на цвят и съвсем пресни⁵. Те настъпват в кланицата по време на процеса на клане (например когато животните в безсъзнание се придвижват или обръщат в камерата, в която се зашеметяват с газ).

Преди зашеметяването нараняванията се причиняват в стопанството или по време на натоварването, транспортирането или разтоварването и окачването. На една от снимките в приложение б е представена разликата в случай на изкълчване, причинено от нараняване, и такова от увреждане, причинено при обработката. При накланянето на контейнерите и придвижването на живи птици на транспортните

⁴ Научно становище относно хуманното отношение към животните по време на транспортиране, Експертната група на ЕОБХ по здравето на животните и хуманното отношение към тях (ANAW), Бюлетин на ЕОБХ от 2011 г.; 9(1):1966.

⁵ Настоящият раздел се базира на констатациите на държавите членки, не е подплатен с научни изследвания и не е задължителен, а само призив за определяне на нивото на нараняванията в кланиците, за да се направи опит за понижаване на нивата на нараняване и подобряване на ефекта от хуманното отношение към животните и качеството на месото.

ленти може да се влошат нараняванията, получени по време на транспортирането, и така също да се причинят нови наранявания. В кланиците (в които зашеметяването на птиците с газ се извършва в техните контейнери/кафези без накланяне и/или придвижване на живи птици на транспортните ленти) се наблюдават по-малобройни тъмночервени малки наранявания.

Кога да се извършват проверки на кланичната линия

Такива целенасочени проверки може да се извършват — за целите на базово проучване, целящо измерване на нивото на наранявания в дадена държава членка, или ако равнището на интервенция е било вече определено, като средство за мониторинг на честотата на наранявания — посредством ангажирането на стопанския субект и като последна мярка при извършването на действия по правоприлагане, ако е необходимо.

Причините за избор на определена партида за следкланичен преглед най-вече се базират на индикации от мястото на настаняване или кланичната линия (за живи животни в случай на зашеметяване с електрически ток във водна баня) за по-високи от обичайните нива на наранявания на птици или архивни данни от предишни пратки. Освен това много от рисковите фактори от транспортирането, определени в приложение 1, биха били приложими в равна степен за натъртвания и други наранявания по птиците, които се доставят за клане, например:

- известни пътувания с дълга продължителност,
- неочаквано висока смъртност или птици, отчетени като „мъртви при пристигането“, при предишни сходни пътувания по-рано същия ден или предходни дни (във връзка с неблагоприятни метеорологични условия — при пътувания в горещо време различни поведенчески реакции могат да причинят одрасквания по кожата или също така наранявания вследствие на притискане),
- някои видове домашни птици или уязвими товари, например непродуктивни кокошки носачки, стопанства с висока смъртност или лош здравен статус,
- превозвачи с предишни нарушения или зле поддържани или проектирани превозни средства.

Как да се извършват проверки на кланичната линия

По-долу е посочена последователността на стъпките за извършването на практически целенасочени проверки. След това е дадено обяснение на тези стъпки.

- избор на добра позиция за наблюдение с цел преброяване на нараняванията,⁶
- избор на партида за преброяване според резултатите от визуална инспекция или по други причини,
- преброяване само на наранявания с размер от 3 сантиметра или повече (записване само на едно нараняване на птица, дори да се забелязват повече),
- броене в продължение на пълни две минути и записване на резултатите в приложение 5,
- повтаряне на процеса за същата партида и записване на резултатите в приложение 5.

Тъй като лицето, което извършва проверката, няма достатъчно време да наблюдава всяка партида като стандартна процедура, е важно да бъде направен избор на партидата. Ако официалният ветеринарен лекар или асистент забележи голяма честота на нараняванията при улавяне в дадена партида или има съмнения, той или тя може да ги преброи.

Важно е броенето да продължи за непрекъснат период от две минути.

⁶ Например може да е от полза да се избере място за броене, където кланичната линия прави лек завой (на място с достатъчна светлина след оскубването и преди следкланичния преглед), тъй като при завиването крилете на птиците може да се разперят и по този начин по-лесно да се оценят нараняванията от страната на гърдите.

От направените анализи е видно, че преобръщането на животните може да причини незначителни наранявания. По тази причина се броят само наранявания с диаметър от 3 сантиметра или повече, за да се получи надежден резултат за по-сериозните наранявания. Поради факта, че контузиите, фрактурите или изкълчванията при живи животни се свързват с натъртвания, при преброяването се броят предимно натъртванията.

Натъртванията се причиняват при операциите по улавяне, транспортиране и евентуално когато животните се преобръщат. Натъртванията, които се броят за натъртвания при улавянето, са тъмночервени на цвят и, що се отнася до големината, следва да се записва следното за животно с натъртване:

- големи (дифузни) натъртвания с размер от поне 3 сантиметра на крилото, бедрото или тялото.

По време на операции по преброяване беше забелязано, че броят на нараняванията при едно преброяване (в рамките на една партида) може да варира. Понякога в продължение на известно време не се наблюдават наранявания, а понякога изглежда всички се появяват едновременно. За да се придобие надеждна представа за цялата партида, преброяването трябва да се направи два пъти: например в началото и в края на партидата. От резултатите може да бъде определена средна стойност. Това означава, че трябва да се извършват по две преброявания всяко от по две минути. При големи партиди тези преброявания трябва да се повтарят (на всеки час). За целите на правоприлагането резултатите от преброяването трябва да отговарят на резултатите от цялостната следкланична инспекция и на записите за цялата партида, потвърждаващи съществуването на установените наранявания.

Изчисляване на процента наранявания, открити на кланичната линия

Скоростта на транспортната линия в кланицата позволява изчисляването на броя като процент. Например:

- скоростта на транспортната лента в кланицата е 200 птици на минута,
- броенето продължава две минути,
- броят е 8.

Изчислението е следното: $200 * 2 \text{ минути} = 400 \text{ птици}$. $8 / 400 * 100 \% = 2 \%$ с наранявания от улавяне или други.

Как да се процедира с резултатите от броенето зависи от определеното равнище на интервенция и от приетата интервенционна политика във всяка държава членка.

Определяне на момента и мястото на настъпване на нараняването

Важно е в приложение 5 да се попълнят датата и часът на заминаване от стопанството и моментът на извършване на инспекцията, така че да може да се направи връзка между момента на нараняването и продължителността на транспортирането и се извършат съответните преценки. Например:

- часът на заминаване от стопанството е 4 ч.,
- инспекцията се извършва в 10.30 ч.

Операцията по товарене на птиците е започнала в 3 ч. (около 1 час на камион). Това означава, че всички наранявания, причинени по време на транспортирането на птиците, ще са нанесени най-много преди 7½ ч.

Литература

Bremmer, A, Johnston, M. (1996 г.). „Poultry meat hygiene and inspection.“ („Хигиена и инспектиране на птичето месо“), W.B. Sounders company Ltd, England NVWA Intranet: Annex 6 Photographs of poultry injuries taken at post-mortem inspection (Приложение 6: Снимки на наранявания на домашни птици, направени по време на следкланична инспекция).

Mitchell M.A. и Kettlewell, P.J. (2004 г.) Transport and Handling (Транспортиране и обработка) в Measuring and Auditing Broiler Welfare (Измерване и одитиране на хуманното отношение към бройлерите), редактори С.А. Weeks и А. Butterworth CAB International, Охон, Обединено кралство, стр. 145—160.

Mitchell M.A. и Kettlewell, P.J. (2004 г.) Transport of chicks, pullets and spent hens (Транспортиране на пилета, ярки и непродуктивни кокошки), в Welfare of the Laying Hen (Хуманно отношение към кокошките носачки), редактор G.C. Perry, CAB International, Охон, Обединено кралство, стр. 345—360.

Mitchell, M.A. (2006 г.) Using physiological models to define environmental control strategies (Използване на физиологични модели за определяне на стратегии за контрол на околната среда), в Mechanistic Modelling in Pig and Poultry Production (Механистично моделиране на производството на прасета и домашни птици), редактори R.M. Gous, T.R. Morris, C. Fisher, CABI International, Wallingford, Oxfordshire, Обединено кралство, стр. 209—228.

Mitchell, M.A. и Kettlewell, P.J. (2008 г.) Engineering and design of vehicles for long distance road transport of livestock (ruminants, pigs and poultry) (Конструиране и проектиране на превозни средства за автомобилен превоз на дълги разстояния на добитък (преживни животни, прасета и домашни птици). Veterinaria Italiana 44(1) 201-213.

Knezacek, T.D., Olkowski, A.A., Kettlewell, P.J., Mitchell, M.A. и Classen, H.L. (2010 г.) Temperature Gradients and Physiological Responses During Winter Broiler Transportation In Saskatchewan (Температурна скала и физиологични реакции по време на транспортиране на бройлери през зимата в Saskatchewan). Canadian Journal of Animal Science, 90: 321-330.

Приложения

Приложение 1	Определени според риска приоритети
Приложение 2	Формулирана според риска матрица
Приложение 3	Алгоритъм за определяне на пратки за по-нататъшно разследване
Приложение 4	Записване на резултатите от проверки, извършени на самите превозни средства и в местата за настаняване
Приложение 4А	Помощен текст за доклади относно правоприлагането
Приложение 5	Записване на наранявания вследствие на улавянето
Приложение 6	Следкланични прегледи за натъртвания
Приложение 7	Приложими правни основания за хуманно отношение към домашните птици по време на транспортиране
Приложение 8	Ръководство за вземане на проби за установяване на термичен стрес
Приложение 9	Вентилация в транспортното средство за превозване на домашни птици за клане
Приложение 10	Правни отговорности по време на транспортирането на домашни птици до момента на клането